

DEKENBERAAD JAARPLAN 2018

Vastgesteld in het dekenberaad 17 januari 2018

Voorwoord

In 2017 traden vier dekens af. In Overijssel werd mr. P.A.M. Manning opgevolgd door mr. C.A.M. Luttikhuis, in Midden-Nederland werd mr. T.J. Roest Crollius opgevolgd door mr. S.H.W. Le Large, in Limburg werd mr. E.H.M.H. Prickartz opgevolgd door mr. J.A.W.M. Vogels en in Zeeland-West-Brabant werd de opvolging van mr. E. van Empel door mr. W.A. Lensink geëffectueerd. Het vertrek van mr. Van Empel betekende ook het vertrek van de voorzitter van het dekenberaad. Zij is opgevolgd door de Amsterdamse deken mr. P.N. van Regteren Altena. De vier nieuwe dekens waren zeer grondig op hun taak voorbereid nu zij allen al een groot aantal jaren lid van de raad van de orde in hun arrondissement waren. Daarnaast hadden zij voor hun aantreden al een half jaar aan het dekenberaad deelgenomen ten behoeve van de verdere voortgang van de harmonisering van het toezicht en het beleid.

Sinds de inwerkingtreding van de nieuwe Advocatenwet op 1 januari 2015 is er veel gebeurd. Het toezicht wordt binnen alle arrondissementen op dezelfde wijze uitgevoerd. Zo vinden de kantoorbezoeken in alle arrondissementen op dezelfde wijze plaats en wordt daarbij dezelfde vragenlijst gehanteerd. Jaarlijks worden in alle arrondissementen 10% van alle kantoren bezocht. Deze 10% wordt deels risico gestuurd en deels a-select geselecteerd. Doordat deze kantoorbezoeken sinds 2013 plaatsvinden, is inmiddels een grote hoeveelheid informatie verkregen op basis waarvan het risico gestuurde toezicht verder vorm en inhoud krijgt. Het college van toezicht hecht er zeer aan wanneer het toezicht zo doelmatig mogelijk wordt uitgeoefend. Risico gestuurd toezicht is daartoe een effectief instrument.

Tijdens een kantoorbezoek wordt op basis van de vragenlijst ook uitvoerig aandacht besteed aan de naleving van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). Lang niet alle advocaten verlenen diensten die onder reikwijdte van de Wwft vallen. Desalniettemin is kennis van de Wwft voor alle advocaten en alle kantoren van belang. Dat betekent dat de dekens erop toezien dat tenminste één advocaat van ieder kantoor volledig op de hoogte is van de Wwft en zijn kennis op peil houdt door ten minste één maal per twee jaar een cursus op het gebied van de Wwft te volgen. Het toezicht daarop, waarvoor de deken sinds 1 januari 2015 ook verantwoordelijk is, wordt hoog opgenomen. Dat gebeurt niet alleen tijdens de kantoorbezoeken, maar ook door bijvoorbeeld het organiseren van cursussen, om de advocaten alert te houden op de naleving van de Wwft en te voorkomen dat zij worden misbruikt voor activiteiten in strijd daarmee. De in 2016 voor 2017 geplande wetwijziging van de Wwft is opgeschoven naar 2018. Daardoor hebben de dekens aan die wetwijziging als één van de speerpunten voor het beleid in 2017 nog geen invulling kunnen geven. Nu in 2018 duidelijk wordt hoe de nieuwe regelgeving uitpakt zal daaraan veel aandacht worden gegeven.

Het dekenberaad komt één keer per maand een dagdeel en één keer per jaar anderhalve dag bijeen om het beleid af te stemmen. Tevens wordt in lastige, concrete zaken geprobeerd tot een oplossing te komen die door alle dekens wordt gedragen, zodat in voorkomende vergelijkbare gevallen hetzelfde zal worden opgetreden.

Alle lokale dekens worden ondersteund door medewerkers van de Nederlandse orde van advocaten. Een deel van deze medewerkers is nauw betrokken bij de bepaling van het beleid en de geharmoniseerde uitwerking daarvan in beleidsregels en plannen. Een ander deel staat de dekens bij in algemene of individuele kwesties die op een of andere wijze in de publiciteit – kunnen – komen. Daarnaast worden de dekens ondersteund door de unit Financieel Toezicht Advocatuur (unit FTA). De unit FTA adviseert standaard over de voorafgaand aan een kantoorbezoek ter beschikking gestelde financiële stukken, teneinde daarover tijdens het kantoorbezoek zo gericht mogelijk te kunnen spreken. Op verzoek en onder verantwoordelijkheid van de deken doet de unit FTA tevens onderzoek in individuele zaken. Tot slot worden de dekens bijgestaan door het kenniscentrum Wwft dat is ondergebracht bij het bureau van de orde in Den Haag. Het kenniscentrum kan de dekens in het algemeen over het beleid adviseren en meer specifiek in complexe individuele gevallen. Daarnaast kan

het kenniscentrum ook rechtstreeks door een individuele advocaat worden benaderd voor advies over Wwft-aangelegenheden die op zijn of haar pad komen.

De lokale dekens worden ondersteund door hun ordebureau. De adjunct-secretarissen van de ordebureaus komen zeer regelmatig bij elkaar om input te kunnen leveren aan het dekenberaad voor de ontwikkeling van geharmoniseerd beleid. Zij voeren veelvuldig overleg over individuele vragen teneinde ook die geharmoniseerd te beantwoorden en zijn actief betrokken bij de genoemde kantoorbezoeken. Punt van aandacht is en blijft ook in 2018, de mogelijke verbetering van de efficiency door samenwerking en/of het opzetten van meer kenniscentra. Daarover wordt ook met het college van toezicht overlegd.

Het college van toezicht volgt de werkzaamheden van de lokale dekens en de voortgang van de plannen nauwlettend. Door de voorzitter van het dekenberaad wordt regelmatig met het college van toezicht overlegd. Zo wordt zoveel mogelijk bevorderd dat de ideeën van het college van toezicht over het systeem van de wijze waarop de lokale dekens toezichthouden in het beleid en de uitvoering tot uitdrukking komen.

Het college van toezicht heeft in 2017 alle lokale ordebureaus bezocht en zich geïnformeerd over de wijze waarop aan de toezichthoudende en beleidsmatige taken inhoud wordt gegeven. Daarvan hebben zij verslag gedaan tijdens het dekenberaad in september.

Voor het ordejaar 2018 heeft het dekenberaad, na afstemming met het college van toezicht, de volgende specifieke aandachtspunten voor het toezicht bepaald. Het eerste aandachtspunt is de opvolging van de Wwft, mede in het licht van de in 2018 van kracht wordende nieuwe wetgeving. Het tweede punt is het financiële toezicht, dat wil zeggen het toezicht op de financiële stand en gang van zaken van de kantoren. Het derde aandachtspunt is de kwaliteit van de dienstverlening. Alle drie deze aandachtspunten lenen zich voor risico gestuurd toezicht, zodat de uitwerking van deze onderwerpen hoewel ambitieus, toch uitvoerbaar moet zijn.

Sinds de invoering van de nieuwe Advocatenwet in 2015 is al veel veranderd. Het dekenberaad is zich ervan bewust dat nog verdere veranderingen en verbeteringen noodzakelijk zijn. Daaraan wordt veel tijd en aandacht besteed, niet alleen door de dekens en hun lokale raden maar in het bijzonder ook door de ordebureaus. Het dekenberaad ziet het ordejaar 2018 met vertrouwen tegemoet en zal er alles aan doen om het daarheen te leiden dat ook ten behoeve van de evaluatie in 2019 van het toezicht zoals dat sinds 1 januari 2015 door de dekens wordt uitgeoefend, in 2018 verdere slagen zullen worden gemaakt.

1. Aandachtspunten dekenaal toezicht 2018

1.1. Inleiding

Ook voor 2018 hebben de dekens een aantal onderwerpen gekozen dat specifiek de aandacht verdient. Bij het formuleren van de aandachtspunten wordt rekening gehouden met de reguliere (toezicht-) activiteiten van de dekens en de lokale orde bureaus die onverkort doorgang moeten vinden. De reeds aanwezige toezichtfunctie en de klachtbehandeling worden uiteraard gecontinueerd.

1.2. Aandachtspunten dekenberaad voor 2018

1. Wwft

Witwassen is een onderwerp dat sterk in de belangstelling staat, ook in internationaal opzicht. Advocaten en advocatenkantoren vormen met de door hen aangeboden dienstverlening een potentieel risico. De indruk bestaat dat niet alle advocaten zich voldoende bewust zijn van het mogelijke misbruik dat via hun dienstverlening kan ontstaan. Het aantal meldingen vanuit de advocatuur bij de FIU blijft achter bij andere beroepsgroepen, zoals het notariaat. Dat laat zich deels verklaren door het feit dat anders dan de meeste andere instellingen waarop de Wwft van toepassing is, heel veel van de werkzaamheden van advocaten niet vallen onder de diensten waarop de Wwft ziet. Advocaten zijn geen financiële instelling of adviseurs. Bovendien is de Wwft niet van toepassing in de gevallen genoemd in artikel 1, tweede lid van de Wwft (werkzaamheden betreffende de bepaling van de rechtspositie van de cliënt, diens vertegenwoordiging in rechte en verdediging in rechte en het geven van advies voor, tijdens en na een rechtsgeding).

Anderzijds is, in het bijzonder bij gelegenheid van de kantoorbezoeken, gebleken dat veel advocaten in onvoldoende mate bekend zijn met de regelgeving op het gebied van witwassen. In de loop van 2018 zal de Wwft als gevolg van de implementatie van de 4^e Europese anti-witwasrichtlijn verdere aanscherping ondergaan, die – naar het zich laat aanzien – een behoorlijke impact zal hebben op advocaten en advocatenkantoren. De dekens achten het van groot belang dat advocaten(-kantoren) voldoende voorbereid zijn op de aanstaande wijzigingen, maar daarnaast ook bij voortdurend bewust worden gemaakt van het bestaan van de Wwft en daarvan actuele kennis dragen. De dekens zullen in dit verband tijdens de kantoorbezoeken uitdrukkelijk stilstaan bij de verplichtingen die de wijziging van de Wwft met zich brengt. Daarnaast worden door de raden van de orde ook cursussen op het gebied van de Wwft aangeboden.

Daarnaast zal er extra aandacht bestaan voor de advocaten die in de CCV aangeven dat zij geen Wwft-diensten verlenen, terwijl zij daarentegen via de website of anderszins aangeven werkzaam te zijn op rechtsgebieden waarop de Wwft wel van toepassing is. Voorts zal bij kantoorbezoeken worden gecontroleerd of advocaten de wijzigingen in de Wwft voldoende in hun organisatie bekend hebben gemaakt en zal worden toegezien op of de bij kantoren bestaande protocollen (in het kantoorhandboek) correct zijn en in de praktijk op de juiste wijze worden gehanteerd.

2. Financiën

Financieel toezicht is een belangrijke waarborg voor de integriteit en de kwaliteit van de advocatuur en daarom van groot belang. Elke betrokkenheid van advocaten bij financiële malversaties dient te worden voorkomen. Dat is niet alleen in het algemeen belang, maar met name ook in het belang van de rechtzoekenden (de cliënten). Zelfs maar de schijn van financiële malversaties in de advocatuur moet worden vermeden. Risico's moeten daarom proactief worden opgespoord en als er toch incidenten optreden, moeten die met krachtig reactief toezicht worden bestreden.

Onder het motto "meten is weten" is in 2016 in het arrondissement Zeeland-West-Brabant een pilot gestart, die in 2017 navolging heeft gekregen in de arrondissementen Noord-Holland, Noord-Nederland en opnieuw Zeeland-West-Brabant. De pilot hield in dat aan alle advocaten(kantoren) na 1 juli van het betreffende jaar werd gevraagd om de financiële kengetallen beschikbaar te stellen. Deze kengetallen

zijn vervolgens door de unit FTA geanalyseerd. De gevraagde gegevens dienen de advocaten(-kantoren) ex artikel 6.5, eerste lid onderdeel b, van de Voda per 1 juli van ieder jaar sowieso beschikbaar te hebben, zodat het aanleveren van de kengetallen geen onevenredige belasting oplevert.

Het opvragen van kengetallen levert voor de deken veel financiële informatie op die het mogelijk moet maken nog meer inzicht te krijgen in de financiële situatie van kantoren. Hierdoor kan de continuïteit van de kantoren worden beoordeeld en de deken indien noodzakelijk actie ondernemen. Tevens is gebleken dat door het opvragen van kengetallen het voor de deken mogelijk is om meer risico gestuurd toezicht te houden. Door het opvragen en analyseren van financiële kengetallen van alle kantoren beschikt de deken over feitelijke gegevens waardoor objectief inzicht ontstaat in (de ontwikkeling in) de financiële positie en de mogelijke financiële risico's van de volledige populatie kantoren binnen haar of zijn arrondissement. Uiteindelijk leidt dat tot effectiever en efficiënter toezicht.

Omdat de deken op grond van de Advocatenwet belast is met het toezicht op een behoorlijke praktijkuitoefening, waaronder de financiële praktijkuitoefening, is het noodzakelijk dat de deken op hoofdlijnen inzicht verkrijgen in de financiële gegevens van de kantoren. Dat geldt in het bijzonder ook voor die kantoren die voor een belangrijk deel afhankelijk zijn van de gefinancierde rechtshulp. Uit het recent verschenen rapport van de Commissie Van der Meer¹ blijkt dat de bezuinigingen op het stelsel van gefinancierde rechtshulp van de afgelopen jaren hun tol hebben geëist. Verdergaande bezuinigingen zullen leiden tot verdere uitholling van het stelsel; de toegang tot het recht moet worden gewaarborgd en dat vraagt juist om investering in het stelsel. Het kabinet Rutte III heeft echter al aangegeven dat de becijferde noodzakelijke impuls van 150 miljoen euro zal uitblijven. Dat betekent dat kantoren die zich nagenoeg alleen met gefinancierde rechtshulp bezighouden een mogelijk financieel risico lopen, waarop moet worden toegezien.

De uitkomsten van de pilot zijn eind 2017 in het dekenberaad besproken. De deken onderkennen dat deze werkwijze bijdraagt aan een effectieve, efficiënte en uniforme uitvoering van het financieel toezicht. Om die reden hebben de deken besloten dat in 2018 in vier arrondissementen (Zeeland-West-Brabant, Noord-Holland, Noord-Nederland en Oost-Brabant) financiële kengetallen worden opgevraagd, waarbij gestreefd wordt naar uniformiteit, niet alleen bij het opvragen van de getallen, maar ook met betrekking tot communicatie en timing.

Daarnaast zullen de deken aandacht blijven besteden aan risico's waarbij kantoren een (te)grote afhankelijkheid van de gefinancierde rechtsbijstand hebben, dan wel te afhankelijk kunnen zijn van een grote cliënt.

3. Kwaliteit van de dienstverlening

De kwaliteit van dienstverlening is een belangrijk onderdeel van het toezicht van de deken. Naast de doorlopende kwaliteitscontrole zetten de deken in 2018 in op het toepassen van gestructureerde feedback door advocaten. Gestructureerde feedback is een manier om met collega's of vakgenoten te leren van ervaringen, problemen, successen en uitdagingen in de dagelijkse werkpraktijk. Die verdieping van kennis, inzicht en vaardigheden moet leiden tot effectiever professioneel gedrag.

Advocaten kunnen kiezen uit drie vormen van gestructureerde feedback: intervisie, peer review en gestructureerd intercollegiaal overleg.

Gestructureerd intercollegiaal overleg

Bij gestructureerd intercollegiaal overleg staan vraagstukken met betrekking tot de dagelijkse praktijkvoering centraal. Zo kunnen advocaten binnen een kantoor of in een groep advocaten van verschillende kantoren met elkaar van gedachten wisselen over de juridische en niet-juridisch-

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/10/25/andere-tijden---evaluatie-puntentoekenning-in-het-stelsel-van-gesubsidieerde-rechtsbijstand>

inhoudelijke aspecten van het werk. Hierbij kunnen zowel vakinhoudelijke vragen worden gesteld als vragen over gedragsrecht, het optreden in het publieke domein als vertegenwoordiger van de beroepsgroep, het opstellen van een ontwikkelplan, de vormgeving van de praktijkvoering, enzovoorts. Door dit overleg wordt aandacht gegeven aan verschillende elementen van professionaliteit. De kwaliteitsbevordering behelst immers meer dan alleen het beheersen van vakinhoudelijke kennis. Het overleg vindt plaats met een begeleider. Dit is geen deskundige in de zin van artikel 26, eerste lid (nieuw), van de Advocatenwet. Deelnemende advocaten moeten daarmee rekening houden in het kader van de geheimhoudingsplicht.

Intervisie

Intervisie is een gestructureerde en periodieke bespreking in een groep van advocaten werkzaam op dezelfde rechtsgebieden, waarin dilemma's, vragen of het eigen functioneren, de praktijkvoering of praktijkuitoefening worden ingebracht door de deelnemers. De bespreking ziet derhalve op de houding en het gedrag van de advocaat, maar wel met betrekking tot de inhoud van een zaak of de wijze waarop de praktijkvoering is vormgegeven. Met 'hiërarchisch gelijkwaardige professionals' wordt bedoeld dat de groep zodanig wordt samengesteld dat iedere advocaat zich veilig voelt om aan het overleg mee te doen en zich niet beoordeeld voelt door een kantoorgenoot.

De groep kan – zolang dat aspect voor ogen wordt gehouden – bestaan uit zowel partners als medewerkers. Het is niet de bedoeling dat tijdens de intervisie uitgebreid de juridische inhoud van een dossier wordt besproken; het gaat om de koers in een zaak of dilemma's die spelen. Voor zover vertrouwelijke informatie wordt gedeeld of herleidbaar is, geldt dat de gespreksleider een deskundige is in de zin van artikel 26, eerste lid (nieuw), van de Advocatenwet. De deskundige heeft een geheimhoudingsplicht op grond van artikel 26, derde lid (nieuw), van de Advocatenwet.

Peer review

Peer review is een vorm van gestructureerde feedback die ziet op de juridische beoordeling van dossiers van een advocaat door een reviewer. Omdat de reviewer inzage heeft in dossiers van de advocaat is het van belang dat de reviewer aangemerkt wordt als deskundige in de zin van artikel 26, eerste lid (nieuw) van de Advocatenwet, zodat de in artikel 26, derde lid (nieuw) van de Advocatenwet geregelde geheimhoudingsplicht van toepassing is. Het is van belang dat zowel de gereviewde advocaat als de reviewer op hetzelfde rechtsgebied werkzaam zijn, zodat de juridische inhoud voldoende onderdeel kan uitmaken van de beoordeling. In het gesprek dat volgt op de review kan worden besproken welke alternatieven in de behandeling van de zaak mogelijk zijn of waren en wat de advocaat daarvan kan leren. Op die manier wordt de kwaliteit in de inhoudelijke behandeling van zaken bevorderd.

In 2017 hebben de dekens reeds geanticipeerd op de invoering van het nieuwe artikel door via een mailing advocaten alvast te stimuleren om met deze instrumenten aan de slag te gaan. Ook bij de kantoorbezoeken is/wordt nadrukkelijk gewezen op de nieuwe bepaling en worden kantoren gestimuleerd om vooruitlopend op de implementatie van het nieuwe artikel met deze vorm van permanente kwaliteitsbevordering aan de slag te gaan. Ook in 2018 zullen de dekens de advocaten voortdurend de bewustwording van het nieuwe artikel en de uitvoering daarvan voorhouden.

Vanaf de inwerkingtreding van de Wijzigingsverordening kwaliteitstoetsen zal via de CCV worden gecontroleerd of advocaten voldoen aan deze nieuwe norm. De dekens zullen daarnaast nóg intensiever inzetten op de toetsing van kwaliteit tijdens de inzage in dossiers tijdens kantoorbezoeken. Tevens zal strenger worden toegezien op of de door advocaten opgegeven specialisaties (via de websites en andere, al dan niet openbare uitingen) zich vertalen in de minimaal voor een specialist vereiste kwaliteit van het werk dat geleverd wordt. De dekens hechten er belang aan dat advocaten de rechtzoekenden inzake specialisaties correct voorlichten. Het publiek moet immers op uitingen dat men met een specialist te maken heeft, kunnen vertrouwen. Ook zal de deken in het kader van de CCV er - al dan niet steekproefsgewijs - op toezien dat ten minste de helft van de opleidingspunten die een advocaat in een kalenderjaar moet behalen betrekking heeft op juridische activiteiten op een voor zijn praktijk relevant rechtsgebied.

2. Taak deken, dekenberaad en college van toezicht

2.1. Taak deken

De deken van de orde van advocaten in het arrondissement (hierna: de deken) is op grond van artikel 35 van de Advocatenwet belast met de voorlichting over al hetgeen verband houdt met de praktijkuitoefening, bemiddeling bij geschillen tussen advocaten onderling, voorlichting over de mogelijkheden tot het indienen van klachten en andere vormen van geschillenbeslechting, de mogelijkheid voor partijen om zich tot de rechter te wenden en zo nodig verwijzing naar andere instanties. Daarnaast is de deken belast met het toezicht op de naleving door advocaten van de voor hen geldende wet- en regelgeving. De deken is toezichthouder in de zin van artikel 5:11 van de Algemene wet bestuursrecht: *'een persoon, bij of krachtens wettelijk voorschrift belast met het houden van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift'*.

De deken houdt op basis van artikel 45a van de Advocatenwet toezicht op:

- het bepaalde bij of krachtens de Advocatenwet;
- de zorg die advocaten behoren te betrachten ten opzichte van degenen wiens belangen zij als zodanig behartigen of behoren te behartigen;
- inbreuken op de Verordening op de advocatuur (Voda);
- enig handelen of nalaten dat een behoorlijk advocaat niet betaamt; en
- de naleving van de Wwft.

De dekens zijn als toezichthouder verantwoordelijk voor een goede gang van zaken in hun arrondissement. Dat betekent dat naast de taken die zijn vermeld in de Advocatenwet, de dekens in voorkomend geval de advocaten op hun verzoek eveneens met raad en daad bijstaan. De dekens zijn van oordeel dat die combinatie van wettelijke taken en verantwoordelijkheden een beter systeem van toezicht biedt.

2.2. Taak dekenberaad

Alle dekens gezamenlijk vormen het dekenberaad. Het dekenberaad vindt zijn grondslag in de Voda.² Het dekenberaad is een overlegorgaan waarin alle dekens met elkaar overleggen over de wijze waarop zij hun toezichttaken en -bevoegdheden uitoefenen en klachten behandelen. Dit betekent dat het dekenberaad als zodanig geen besluiten neemt, maar dat als er iets besloten wordt dit door alle elf de dekens afzonderlijk wordt uitgevoerd. De deken van de algemene raad (algemeen deken) en de algemeen secretaris van de NOvA nemen ook deel aan het dekenberaad. Het overleg vindt maandelijks plaats gedurende ruim een dagdeel en een keer per jaar gedurende anderhalve dag. De algemene raad van de NOvA voorziet in een technisch voorzitter voor de bijeenkomsten van het dekenberaad en in verdere beleidsmatige en praktische ondersteuning waarbij ook de afdeling communicatie intensief betrokken is.

2.3. Taak college van toezicht

Naast de dekens en het dekenberaad is er een college van toezicht. Het college van toezicht is een onafhankelijk orgaan van de Nederlandse orde van advocaten en heeft tot taak om toe te zien op de werking van het toezicht als bedoeld in art. 45a van de Advocatenwet (het zogenaamde systeemtoezicht) en de behandeling van klachten door de lokale dekens. De algemeen deken is van rechtswege voorzitter van het college van toezicht. De voorzitter van het dekenberaad voert in ieder geval een keer in de twee maanden overleg met het college van toezicht. Ook ontvangt het college van toezicht de agenda, de vastgestelde verslagen, het jaarplan en het jaarverslag van het dekenberaad. Op deze wijze vindt informatie-uitwisseling plaats en kan het college van toezicht invulling geven aan zijn toezichthoudende taak.

² Paragraaf 2.1.2 van de Verordening op de advocatuur.

In de praktijk vindt in dit overleg een open gedachtewisseling plaats waardoor het voor het college van toezicht duidelijk is op welke wijze de dekens verder vorm en inhoud gegeven aan de harmonisatie van het beleid. Omgekeerd kan het dekenberaad zich richten op die aspecten van het toezicht waar het college van toezicht prioriteit ziet.

3. Werkwijze deken

3.1. Toezicht door de deken: Vormen van toezicht

De deken hanteert vooral verticaal toezicht. Dit betekent dat het initiatief bij de deken ligt; hij controleert of de onder toezicht gestelde advocaat de regelgeving naleeft. Als er tekortkomingen worden geconstateerd, moeten die worden aangepakt. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de volgende onderzoeksmethoden:

Proactief onderzoek

Om zicht te houden op de naleving van wetten en regelgeving controleert de deken op een gestandaardiseerde wijze via de CCV jaarlijks de naleving van een aantal normen. Daarnaast bezoekt de deken, in samenwerking met zijn raad en stafmedewerkers van het bureau, jaarlijks minimaal 10% van alle kantoren in zijn arrondissement. Een aanzienlijk deel van deze kantoren wordt 'at random' geselecteerd. Deze vorm van onderzoek helpt bij het signaleren van eventuele overtredingen en biedt de deken de mogelijkheid tijdig in te grijpen. Daarnaast geeft een kantoorbezoek de deken de mogelijkheid om aan normoverdracht te doen en te sturen indien dat noodzakelijk is. De bezoeken vinden op een landelijk geüniformeerde wijze plaats. Daarbij wordt een standaard vragenlijst gebruikt, waarop vragen staan over de naleving van de Voda en over de naleving van de Wwft. Het kantoorbezoek is een belangrijke onderzoeksmethode.

Reactief onderzoek

De deken kan naar aanleiding van een incident, een melding of een signaal onderzoek instellen. De advocaat kan zich in zo'n onderzoek niet op zijn geheimhoudingsplicht beroepen. In het kader van zo'n onderzoek vindt nagenoeg altijd ook een gesprek met de advocaat plaats. Indien daartoe aanleiding bestaat wordt het onderzoek uitgebreid tot een kantooronderzoek ter plaatse.

Thematisch onderzoek

Deze vorm van onderzoek is erop gericht om inzicht te krijgen in de wijze waarop een bepaalde groep advocaten de geldende regelgeving naleeft. Het onderzoek richt zich op een thema. Op deze wijze wordt in korte tijd een goed beeld gekregen van een bepaald risico en kan een gesignaleerd probleem zo veel mogelijk integraal worden aangepakt. De deken stelt samen met de andere dekens de thema's vast die speciale aandacht krijgen binnen de toezichtuitoefening. Deze thema's komen voort uit signalen, uit eerdere informatieverstrekking of onderzoek en uit politieke en maatschappelijke actualiteiten.

Risico gestuurd onderzoek

Bij risico gestuurd onderzoek wordt de toezichtcapaciteit primair ingezet bij advocaten en/of kantoren die een relatief groot risico zouden kunnen vormen voor overtreding van de regelgeving. De deken gaat hierbij *selectief* te werk om op die manier de beschikbare capaciteit en middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten. In dit verband zijn en worden risico's geïdentificeerd die de deken helpen bij het inrichten van zijn toezichtuitoefening. De dekens baseren hun beleid mede op de geïdentificeerde risico's, onder meer bij het bepalen van prioriteiten en ter versterking van risicogestuurd toezicht.

In beginsel vormen risico's al het uitgangspunt voor het uitoefenen van toezicht door de deken. In 2017 is het risico gestuurde toezicht verder ontwikkeld en is een begin gemaakt met het selecteren van te bezoeken kantoren op basis van risicoanalyses. Dit leidt tot effectief en efficiënt toezicht. De in 2016 in dit verband in gang gezette pilot kengetallen wordt in 2018 doorgezet in vier arrondissementen.

Financieel onderzoek

Het financieel onderzoek is een belangrijk onderdeel van het toezicht van de deken. De deken wordt bij het uitoefenen hiervan ondersteund door de unit FTA. De unit FTA werkt altijd in opdracht van de deken. Zo ondersteunt de unit FTA de dekens bij reguliere onderzoeken. Daarbij wordt onderscheid gemaakt

tussen drie typen onderzoek: i) individuele onderzoeken bij advocaten met specifiek de financiële soliditeit als aandachtspunt, ii) individuele onderzoeken bij advocaten met andere financiële componenten als aandachtspunt en iii) desk researches. Daarnaast voerde de unit FTA in 2016/2017 in opdracht van de deken in het kader van een pilot ook thema-onderzoeken uit en werd voor een aantal deken de financiële kengetallen van alle advocaten in het arrondissement geanalyseerd.

Een belangrijk onderdeel van het financieel onderzoek is het toezicht op de Wwft. Ook hierbij worden de deken ondersteund door de unit FTA. Deze ondersteuning ziet met name op ondersteuning bij onderzoeken. Voor vragen over de Wwft kunnen deken en medewerkers van de lokale ordes contact opnemen met het kenniscentrum Wwft dat is gevestigd bij de Haagse orde van advocaten. Ook in 2018 heeft het toezicht op de Wwft bijzondere aandacht, mede met het oog op de te verwachten veranderingen in de regelgeving.

Hercontrole

Een hercontrole vindt plaats nadat een overtreding is geconstateerd en de termijn die gegeven is om de overtreding te herstellen is verstreken. De hercontrole is bedoeld om te controleren of de overtreding tijdig en op de juiste wijze is beëindigd. Een hercontrole kan zowel schriftelijk als via een nieuw bezoek plaatsvinden.

3.2. Toezicht door de deken: Instrumenten van toezicht

De deken maakt bij het houden van toezicht gebruik van verschillende instrumenten. Aan deze instrumenten liggen de toezichtbevoegdheden van de deken ten grondslag. Afhankelijk van de onderzoeksmethode en de aard of aanleiding van de toezichtuitoefening bepaalt de deken welk instrument hij hanteert. De deken heeft daarin een ruime mate van beleidsvrijheid, waarbij uiteraard wel de algemene beginselen van behoorlijk bestuur van toepassing zijn. Hieronder worden de voornaamste instrumenten kort toegelicht.

Opgave nieuw kantoor

In het kader van het toezicht moet ieder nieuw advocatenkantoor de zogenaamde opgave nieuw kantoor (ONK) invullen. Deze ONK geeft de deken een goed beeld van de kantoororganisatie van het nieuwe kantoor en van de wijze waarop de verbonden advoca(a)t(en) voldoe(t)n aan de geldende regelgeving.

Centrale controle op de verordening

De controle op de verordening (CCV) is een jaarlijks terugkerende uitvraag aan advocaten waarin gevraagd wordt naar de naleving van de regelgeving. Twee jaar geleden hebben de deken vastgesteld dat de CCV zoals deze sinds 2002 wordt uitgevoerd toe is aan vernieuwing. In 2016 en 2017 heeft om die reden in drie arrondissementen een pilot plaatsgevonden met een nieuwe CCV. In 2018 zal in alle arrondissementen de vragenlijst van de pilot uniform worden gebruikt.

Kantoorbezoek

Een belangrijk toezichtinstrument van de deken is het kantoorbezoek. Het kantoorbezoek heeft in beginsel een proactief karakter (zie ook proactief onderzoek). Het doel is drieledig:

1. Nadere kennismaking tussen het kantoor en (het werk van) de deken/lid van de raad van de orde en het bureau;
2. Uitwisseling/overdracht van informatie en voorlichting over wet- en regelgeving;
3. Daadwerkelijke controle van de naleving van de regelgeving.

Dekenonderzoek

De deken kan nadere inlichtingen opvragen bij een advocaat, indien bijvoorbeeld een signaal, incident of klacht over deze advocaat daartoe aanleiding geeft. Dit onderzoek heeft doorgaans een reactief karakter: de deken onderneemt actie nadat zich iets heeft voorgedaan of als hiervoor serieuze aanwijzingen bestaan. Hierbij geldt als uitgangspunt dat alle signalen die de deken ontvangt in beginsel worden opgevolgd. De advocaat kan zich bij zo'n onderzoek niet op zijn geheimhoudingsplicht

beroepen. De deken kan de inlichtingen schriftelijk opvragen, maar kan de advocaat ook uitnodigen om de casus mondeling te bespreken. Deze bespreking kan plaatsvinden op het bureau van de orde in het arrondissement of tijdens een onderzoek naar het kantoor van de advocaat. In sommige gevallen worden in opdracht van de deken ook anderen bij een onderzoek betrokken die dan onder de van de deken afgeleide geheimhoudingsplicht van de deken onderzoek doen. Het is inherent aan een dekenonderzoek dat het verloop van geval tot geval verschilt, afhankelijk van de aanleiding en de aard van het onderzoek.

3.3. Informatiepositie deken

Een belangrijk aspect binnen het toezicht is de informatiepositie van de deken. Zo wisselt de deken informatie uit met de zgn. ketenpartners, onder andere de Raad voor Rechtsbijstand en de IND op basis van een protocol. Ook met de Belastingdienst zijn werkafspraken gemaakt over het uitwisselen van informatie en is er medio 2017 een grondslag gekomen om vanuit de Belastingdienst signalen over advocaten met betrekking tot de Wwft aan de deken te verstrekken. Daarnaast vindt regelmatig informatie-uitwisseling plaats met presidenten van rechtbanken, gerechtshoven en de Hoge Raad, en (hoofd)officieren van justitie en het landelijk en functioneel parket.

Van belang om te melden is dat er in het veld veel gespeculeerd wordt over advocaten die in strijd met de regels of normen zouden handelen. Eén van die geluiden is bijvoorbeeld dat advocaten onterecht een beroep doen op het verschoningsrecht (er wordt zelfs gesproken over misbruik) met daaraan gekoppeld een roep om beperking van het verschoningsrecht. De dekens kunnen deze geluiden niet plaatsen. Deze geluiden worden niet bevestigd door concrete signalen van genoemde ketenpartners of eigen onderzoek van de dekens. Juist om die reden roepen de dekens continu op om signalen over advocaten te melden, zodat de dekens daar gericht onderzoek naar kunnen doen en waar noodzakelijk kunnen handhaven. De dekens benadrukken dat ieder gemeld signaal, over welk onderwerp dan ook, direct wordt onderzocht en tot verdere bestuursrechtelijke of tuchtrechtelijke actie leidt indien de uitkomst van het onderzoek daartoe aanleiding geeft. Over de opvolging van een signaal worden degenen die het signaal geven in grote lijnen geïnformeerd. De dekens zullen ook dit jaar, net als voorgaande jaren, alert blijven. Vanwege genoemde speculaties heeft het verschoningsrecht daarbij speciale aandacht.

3.4. Handhaving door de deken

Bij overtredingen van wet- en regelgeving kan de deken zowel tuchtrechtelijk als bestuursrechtelijk optreden. Tuchtrechtelijke handhaving is van oudsher de gebruikelijke weg om een advocaat aan te pakken. De deken kan ook bestuursrechtelijk handhaven, zij het bij een beperkt aantal normschendingen. De inzet van de bestuursrechtelijke handhavingsbevoegdheden is zowel in het dekenberaad als bij de lokale orden een vast onderwerp van overleg. De afweging voor tuchtrechtelijke of bestuursrechtelijke handhaving wordt in individuele gevallen bewust gemaakt. Bij bestuursrechtelijke handhaving maakt de deken gebruik van de beleidsregel bestuursrechtelijke handhaving.³

3.5. Organisatie

Iedere deken wordt ondersteund door een bureau met aan het hoofd de bureaudirecteur (adjunct-secretaris). Daarnaast werken er op ieder bureau een of meerdere stafmedewerkers en is er ondersteunend personeel. De omvang van de ondersteuning in relatie tot de uit te voeren werkzaamheden blijft de aandacht vragen van de dekens.

³ Zie bijvoorbeeld: <https://www.advocatenorde-amsterdam.nl/44913/Beleidsregel%20bestuursrechtelijke%20handhaving%20advocatuur%202017%20A'dam.pdf>

3.5.1. Automatisering

Halverwege 2015 hebben de dekens, in samenspraak met de adjunct-secretarissen, besloten om de (kantoor)automatisering bij alle lokale ordes te vernieuwen, hieronder valt ook het systeem waarin alle toezichtactiviteiten en klachten worden geregistreerd. Vanaf 2015 is met de projectgroep, de stuurgroep en alle andere betrokkenen hard gewerkt aan het bouwen en implementeren van het nieuwe systeem. Begin 2018 moet het systeem volledig operationeel en het oude systeem vervangen zijn.

3.5.2. Professionalisering

Door de verdere versterking en professionalisering van het toezicht is de werkdruk op de bureaus toegenomen. De verwachting is dat door de automatisering op termijn nog efficiënter gewerkt kan worden. In verband met het veranderde toezicht geldt dat de dekens en daardoor ook de bureaumedewerkers er veel taken bij hebben gekregen. Om die reden wordt aandacht besteed aan het onderling delen van kennis en personeel om zo de toegenomen werkdruk en piekbelasting op te kunnen vangen. Ook wordt op een meer structurele basis nagedacht over samenwerking.

Daarnaast is het van belang te streven naar een kwalitatief goede personele bezetting van de bureaus en dekens die voldoen aan het dekenprofiel. Om die reden is een opleidingsplan opgesteld voor dekens en bureaumedewerkers. Eind 2017 is een begin gemaakt door het organiseren van een aantal cursussen bestuursrecht. In 2018 wordt dit verder opgepakt.

3.5.3. Verantwoording

Via het jaarverslag van het dekenberaad leggen de dekens verantwoording af over de wijze waarop zij klachten behandelen en toezicht uitoefenen. Een goede verantwoording over klachtbehandeling en toezicht draagt bij aan het maatschappelijk vertrouwen in de advocatuur. De nieuwe automatisering draagt daartoe bij.